

Eva Borušovičová

4,00 m

**DO
PLAVIEK**

Do plaviek

Do plaviek

Eva Borušovičová

slovar

Text © Eva Borušovičová 2018
Cover photo © Mária Švarbová
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2018

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v žiadnej forme ani žiadnymi prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-3495-1

Vyzlečte sa, usmejte sa, nebojte sa a improvizujte

Rozšírený názor, že postupujúci vek sprevádza aj zmúdenie, nemôžem celkom potvrdiť. Zdá sa mi, že v strednom veku sme rozumovo zdatní asi tak, ako sme boli v štrnástich. A preto by sme sa nikdy nemali správať povýšenecky k štrnásťročným ľuďom. Sú rovnako múdri a pri vstávaní z postele ešte nevzdychajú.

Výhodou veku je však uvoľnenosť. Jednoducho máme kopu vecí zrazu v paži.

Viac poznáme svet a seba v ňom a nemyslíme si, že musíme všetko stihnúť. Vieme, že je naozaj málo vecí, ktoré sú definitívne a katastrofálne. Vieme tiež, že neexistujú univerzálne pravdy a ponaučenia, ale baví nás ich počúvať, pretože občas sa vďaka nim pohne to povestné krídlo motýľa, ktoré prinesie spasenie.

Táto kniha je zložená z textov, ktoré vznikali sedem rokov. Písala som ich pre denník SME a magazín Madam Eva, kde mám pravidelné rubriky, pár článkov je tu aj z časopisov .týždeň a Naystyle. Vznikli tak trochu preto, lebo písanie mi pomáha nielen žiť, ale aj rozmýšľať. Koncentrovať sa. Môj syn Martin mi raz povedal, že až keď si prečítal, čo som napísala, pochopil, ako som to myslela. Mám veľké šťastie, že žijem v dobe, keď sú ľudia gramotní.

Pred deviatimi rokmi mi vyšla kniha *Urobíme všetko, čo sa dá*. V nej je zachytené moje dozrievanie a hľada-

nie, môj prerod z osamelej mamy malého syna na dvojmatku s mužom, hypotékou, záhradou, psom, mačkou a pocitom, že na mojich pleciah leží svet. Vďaka tej knihe som našla niekoľko blízkych priateľov, funguje zvláštne magicky, ako istý druh hesla, pomocou ktorého sa spoznávajú ľudia podobného typu.

Knihu, ktorú práve držíte v rukách, som písala pred štyridsiatkou a po nej. V akomsi polčase života. V okamihu, keď obyčajne zistíme, že už sa nemôžeme vyhovárať na rodičov a okolnosti, ale musíme začať hrať s takými kartami, aké máme v rukách. Byť pritom povzbudením a vzorom, lebo deti sa pozerajú a raz sa budú na nás vyhovárať. Texty v nej som písala v čase, keď by sme mali prevziať zodpovednosť a neprepadať malovernosti z toho, kam sa rúti svet a kam naša mladosť. Lebo keď ste žena, máte okrem všetkého všeludského na tanieri ešte problém plaviek. Či sa do nich vyzliecť, či to nie je estetický kriminálny čin. Ja osobne som prišla na to, že to nie je také skľučujúce, ako sa to na prvý pohľad zdá.

Pred časom ma požiadali, aby som napísala správu vo fľaši pre moje mladšie ja. Ak by musela byť krátka, znela by: Usmievaj sa a neboj sa. Ak by mohla byť dlhšia, mala by podobu tejto knihy.

Nerušené čítanie prajem!

Vaša
Eva Borušovičová

10 000 a viac

„Každé majstrovstvo potrebuje okrem talentu hlavne výdrž. Potrebuje desať tisíc hodín praxe. Ak niečo budeš trénovať desať tisíc hodín, budeš v tom šampión. Tak teraz neskuvíňaj a skús to znovu,“ takto s použitím najnovších vedeckých poznatkov instantne vychovávam svojich dvoch synov, keď im práve niečo nejde rozložiť, zložiť, zapamätať si, prevliecť, otočiť, opraviť, zastrčiť.

„A ty?“ spýta sa ma ten starší. „Ty si čo vydržala robiť desať tisíc hodín?“

V tej chvíli si spomeniem na svoju prvú návštevu u astrológa pred mnohými rokmi, dávno predtým, než boli moje deti na svete.

„Hm, ste trochu prelietavá, však?“ povedal ten bradatý chlapík a sám pre seba sa zasmial.

Čo som, do pekla, vydržala robiť desať tisíc hodín? Synovia sa na mňa dívajú a čakajú na odpoveď.

„Desať tisíc je veľa?“ spýta sa mladší.

„Desať rokov tri hodiny denne. Napríklad,“ oznámi mu brat.

Nadýchnem sa a poviem štyri slovesá v neurčitku.

1. Písať. Mám plnú pivnicu dôkazov.

2. Variť. Musela som. Neustále je pri mne niekto hladný.

3. Uspávať dieťa. Áno, obaja ste mali pocit, že ak zaspiete, o niečo zásadné prídete.

4. Dávať pozor. Byť v strehu. Či sú všetci v poriadku. Či netreba niekomu otvoriť, zohriať polievku, uvariť čaj, ustlať, počúvať, utešiť, objať, povzbudiť alebo povedať: „Môžeš sa na nich zvysoka vyprdnúť, rob to, čo chceš ty.“

Dávať pozor u mňa okrem všetkého spomenutého v sebe zahŕňa ničím nepodložené presvedčenie, že kým na niekoho myslím, kým mi na ňom záleží, tak sa mu nič zlé nemôže stať, že ho moja láska chráni. Že je v dosahu môjho signálu. Viem, že je nás takých s podobným presvedčením viac – bez ohľadu na to, koľko detí máme a či vôbec. Lebo to „dávať pozor“ sa fakt nefasuje v pôrodnici pri tom istom okienku ako prepúšťacia správa. To je niečo vrodené, zdedené, odkukané z rodiny, ušľachtilý zlovyk.

Máme desať tisíc hodín praxe zalepovania ostrých rohov na konferenčných stolíkoch, balenia desiat, varenia alternatívnych obedov pre jedincov, čo nejedia mäso, nič s hrľbmi alebo nič, v čom je brokolica. Máme prax v sedení v čakárni u lekára a vymýšľaní hier, pri ktorých sa nebehá a nerobí hluk, vieme na milión spôsobov povedať, že „z teba rastie správny chlap“ a „máš najkrajšie oči na svete“. Dokážeme povedať, že nevadí, alebo pôjdem s tebou, neboj sa, odveziem ťa, počkám ťa, verím ti a pri tom všetkom dúfame až po hranicu reálnej mágie, že všetci sú a budú v poriadku, šťastní, zdraví a či už s nami alebo bez nás – že sú stále pod našou ochranou.

„Desať tisíc hodín si nás uspávať nemohla. To nevychádza. To už skôr uverím tomu vareniu,“ povie to dieťa, čo je už vyššie odo mňa.

Pokrčím plecami a dokážem si okamžite vyvolať ten pocit. Ako som držala jedného z nich v náručí, oči stále otvorené dokorán upreté kamsi mimo mňa, malými prstekomí ovíjal môj prameň vlasov. Viem, že to vlastne nebolo uspávanie, to bolo nabíjanie mojou láskou, ktorú si ako akumulátor nesú obaja v sebe ďalej.

„Desať tisíc hodín trénujem byť k dispozícii, vám a následne aj celému svetu,“ poviem. „Niekedy som z toho pekelné unavená, ale neprestávam, lebo keď si raz v niečom majster, nemôžeš to nechať tak.“

Vykladám si nohy a s dobrým pocitom, že na dnes už stačilo, oznámim, že na večeru budú obložené chleby. Prítomné potomstvo sa poteší a ten takmer dospelý sa ma spýta, či nechcem naliať pohár vína.

Zdá sa, že tých desať tisíc hodín som sa nedrela na-darmo.

Krása vlastného príbehu

Nikto toho nevie o ženskej atraktivnosti viac, než majiteľ bordelu. Nepodlieha dojmológii a módnemu diktátu, jednoduchá matematika zisku mu ukáže, aká žena sa mužom páči najviac. Jeden úspešný rakúsky podnikateľ o tomto biznise napísal knihu plnú prevratných zistení. To najprevratnejšie znie, že mužom sa najviac páčia nie mladé a krásne ženy, ale ženy, ktoré sú milé. Najviac zákazníkov majú staršie a vlúdne prostitútky. Tie, ktoré sa usmievajú a dokážu mužov počúvať. Lebo až tridsať percent mužov nechodí do verejného domu súložiť, iba sa vrozprávať. Zdá sa, že dôležitejšie, než absencia celulitídy, je úsmev a pozornosť venovaná partnerovi.

V poslednej dobe sa prekvapivo veľa mojich rovesníčok začína zaoberať nedostatkami svojich tiel a tváří, začína prepadať hystérii, nenávidieť mladé dievčatá a terorizovať partnerov žiarlivosťou. Aj krásne ženy si začínajú pripadať málo krásne, pretože v súťaži o najmladšie telo už vyhrať nemôžu.

Ja na sebe známky starnutia nevnímam ako niečo dešivé, ale ako pozoruhodné. Som prípad pre psychiatra?

Naše telá sa menia. Zvoľna ochabujú a povolujú, hmota sa v mikroskopických množstvách premiestňuje inam, asi viac k zemi. Lenže aj v tom je krása. Keď som videla záznam z predstavení choreografa Jiřího

Kyliána, ktorý v Holandsku vytvoril súbor „starých“ tanečníkov, ani som nedýchala. Malo to v sebe hĺbku, silu a nečakaný pôvab. Dnes sme príliš často konfrontované s kultom mladej krásy, akoby len mladosť bola krásna. Plastické operácie, krémy, pilulky a cviky nám majú pomôcť „zastaviť čas“, akoby to nebol vopred prehratý boj, podobne ako keby nás niekto nahováral na stavanie domčeka z kariet uprostred púštnej búrky. Lenže ak odmietneme zastavovať čas, ak prijmeme, že plynie, ak vrásku budeme brať ako fotku v albume dokazujúcu, že sme sa v živote dosť smiali, súcitili a snažili sa, možno začneme milovať aj naše meniace sa telá a tváre. Lebo áno, v oseemnástich sme boli hladšie a pružnejšie, lenže ktorá z nás si bola vtedy tej pružnosti vedomá? Nevedeli sme o svojej kráse, sústreďovali sme sa na nedostatky, neisté, stratené v chaose cudzieho záujmu a vlastných túžob. Dnes žijem v tele, na ktorom vidno, čo so mnou zažilo. Čo odchodilo, odmilovalo, odchorelo, odrodilo. Nie je bezchybné, ani dokonalé, môj plán vyzerá ako Christy Turlington zjavne nevyšiel. Ale to telo a tá tvár sú moje. Popísané sú mojím vlastným príbehom. Je trúfalé a nemoderné byť so svojím zovňajškom v podstate spokojná?

Každá žena sa v skutočnosti potrebuje páčiť len dvom ľuďom: sebe a človeku, ktorého miluje. Potreba všeobecného obdivu – obdivu nekonkrétneho okolia, potreba potvrdenia, že naša krása je univerzálna – tá je pomýlená, pretože tento obdiv je nám nanič, ak sa nepáčime sebe a konkrétnemu človeku. Všetky tie nešťastné modelky a herečky sú toho dôkazom. A čo je kľúčom k tomu, aby sme sa páčili tým dvom najdôležitejším ľuďom? Asi viac sebaúcta než botox. V súťaži o najmladší zadok nám žiadne prostriedky nepomôžu, ak máme štyridsať a našou súperkou je dvadsaťročná manželova sekretárka. Pomôže nám nepristúpiť na tú súťaž. Lebo našou disciplínou nemá byť „najmladší zadok“, ale „jednoducho ja“. Sebaúcta je jediným naozaj fungujú-

cim elixírom mladosti. A tiež úcta k iným ženám – či sú staršie, alebo mladšie. Nechcem žiadnu z nás odhovárať od toho, aby o seba dbala. Práve naopak! Dbajme! Ale nie nástojčivo a súťaživo, nie navzdory času. Ak máme totiž pocit, že to, čo robíme, má zmysel, a že naše city sú opätované, budeme šťastné a krásne mimo všetkých geometrických kritérií a tabuliek.

Zlatičko, pohov!

Keď môj prastarý otec prvýkrát uvidel moju prababičku, mala devätnásť a chrípku. Bolo to po prvej svetovej vojne, on sa vrátil zo zajatia a viac-menej náhodou odprevadil kamaráta na vohľady. Vohľady boli kamarátove a týkali sa prababičkinej staršej sestry. Mládenci sedeli v kuchyni, sestra štebotala a vtedy do domu vošla ona. Pri prvých príznakoch choroby ju zo služby poslali domov a ona sa ledva vliekla, bledá a slabá. Pozdravila, prešla kuchyňou a stratila sa v izbe, kde vyčerpaná padla do perín. Za tých pár sekúnd sa prastarý otec stihol zamilovať. Do krehkého dievčaťa, ktoré mu nevenovalo jediný pohľad. Vďaka tej chrípke prišli na svet ich dcéry a potom aj dcéry dcér tých dcér, medzi ktoré patrí aj ja. Keby prababičku prastarý otec stretol zdravú, všetko by bolo inak a žiadna z nás by tu nebola. Pretože on chcel ženu, ktorú by mohol chrániť a viesť, ktorá by sa k nemu vinula. Prababička sa vo všetkých okamihoch svojho života – okrem toho týždňa, kedy ju mala v moci španielska chrípka – ničoho nebála, robila, čo chcela, hovorila, čo si myslela a vládala rýľovať až do deväťdesiatky. Nebola to skleníková kvetina. Bola solídne postavený a funkčný ľadoborec. Zomrela ako deväťdesiatštyriročná s úsmevom na perách. „Milovaný muž jej prišiel naproti,“ povedali o jej poslednej hodinke dcéry, ktoré boli pri nej.

Tento gén výkonu máme v sebe tiež. Väčšina frajerov a manželov sa ženám nášho rodu pritrafila v oslabení. V nejakej tej chrípke. Lebo inak akoby sme nikoho nepotrebovali. Vládzeme. Dokážeme. Je to však v poriadku? Sme tak šťastné?

Prababička prežila na princípe užitočnosti spokojný život, ale jej život mal svoju štruktúru. V nedeľu nikdy nepracovala, ani v domácnosti. Sviatky svätila. Chodila skoro spávať. Modlila sa. Udržovala vzťahy s úzkym kruhom príbuzných a susedov, ale politikou ani vzdialenými nešťastiami sa nezaťažovala. Nerozptyľovala sa televíziou, telefonátmi, ani internetom. Po večeroch si s mužom čítali nahlas romány. Také, ktoré sa dobre končia.

A teraz my. Nesieme na pleciach celý svet. Sme rekordmanky, ktoré v nedeľu a v noci dobiehajú, čo inokedy nestihli. Pracujeme, angažujeme sa, drhneme, perieme, skladáme, vykladáme, varíme, núkame, posielame, pripomíname, nakupujeme, prevážame, objednávame, platíme, plánujeme a vo výsledku sme vyčerpané a nedocenené a pýtame sa, čo je toto za život.

Lenže my samy sme si to naložili na plecía. Nikto to od nás nevyžaduje. To my máme v hlave vírus, ktorý nám nahučal, že to všetko je treba, inak sme v živote prehrali.

Pričasto na to, aký si myslím, že mám nad svojím životom nadhľad, padám večer do postele, ako keď kaskadér padá z motorky, a v hlave si odškrtavám položky z každodenného zoznamu. Vždy som urobila veľa a nikdy všetko. Snažím sa zaspávať bez pocitu frustrácie, ale stres a pocit márnosti dobiedzajú ako hladné šelmy.

Pravda je totiž taká, že nás nikto nevníma natoľko, aby nám včas povedal: „Zlatíčko, neblázni, život máš len jeden a nechceš ho predsa prežiť strhaná a upachtená. Usmej sa, sadni si a pozeraj sa, ako rastie tráva, deti a pivný sval milovaného muža. Nič dôležité ti neutečie. Dýchaj zhlboka a maj v paži. Deti budú v poho-

de, aj keď budú špinavé, ale nebudú v pohode, keď tu nebudeš, pretože sa ustresuješ na smrť alebo na našťvanú matrónu.“

Iba my sami si to môžeme uvedomiť a povedať.

Tak si to povedzme a dajme si pohov. Udeľme si stav chrípky bez toho, aby sme ju mali. Vypustime pár povinností. Spomaľme. Muži, ženy, deti, aj bohovia celého sveta nás budú milovať aj lenivé a užitočné len na pol plynu. Nenarodili sme sa preto, aby sme podávali výkon. Narodili sme sa preto, aby sme obohatili tento svet svojou jedinečnosťou, ktorá je pominuteľná a preto ju netreba prepásť.

Bordelárky všetkých krajín, spojte sa!

„Jéj, to je super, že aj ty máš v chladničke bordel!“ potešila sa pred časom jedna kamarátka pri pohľade na naše vajíčka, syry, red'kovky a jogurty.

„Bordel?“ začudovala som sa a šla som tiež obzrieť vnútro chladničky, či sa tam medzičasom udiali nejaké strašné procesy. Procesy sa neudiali, všetko bolo ako vždy a ja som tam žiaden bordel nevidela. Len tá kamarátka, vycepovaná prísnou matkou, videla neporiadok všade a dokonalý poriadok nikde, ani u seba, ani u kamarátok, ani vo svojej hlave a mala z toho nervy.

To, aký blízky vzťah mám s človekom, ktorý zavolať, že je na ceste a o chvíľu sa u nás zastaví, viem podľa toho, či mám nutkanie začať zbesilo upratovať. Nie že by bola u nás špina. Špina nie je. Nie že by bol chaos. Ani chaos nie je. Nemáme doma potkany ani šváby, väčšinou aj vieme, kde čo je. Knihy sú v policiach, hrnce v skrinkách, oblečenie v šatníkových skriniach. Len ten prevádzkový prúd rozčítaných časopisov, rozjedených chlebíkov, nedopitých káv, papierikov s náhlymi geniálnymi nápismi, nabíjačiek, lega a spontánne opustených papúč je stále v pohybe. Moji najbližší priatelia o tom vedia, neriešia to, sami to majú doma podobne. Takže ak sú na ceste ľudia môjho druhu, zapnem kávovar a čakám, kedy náš pes začne pri dverách krútiť chvostom. Potom sú tu ľu-

dia z druhej kategórie, ktorých nečakané návštevy zvyšujú môj tep a nútia ma spomínať si v rýchlosti na poučné články z časopisov typu „*Ako upratať za 5 minút*“ alebo „*Punková domácnosť*“. Takže preletím cez predsieň, odkladám hračky z gauča, knihy zo stolov, zmetám omrvinky, vetrám a zatváram dvere na miestnostiach, v ktorých je to najväčšia katastrofa. Áno, je to tak, aj môj otec, aj moji dobrí svokrovci k nám chodia iba vďaka tomu, že sú zjavne schopní myslieť na to, že ma majú radi, že mám kopy iných skvelých vlastností, a že za to asi nemôžem, ak mi nenapadne niektoré plochy, ako napríklad zrkadlá, okná alebo kuchynskú linku niekedy aj preleštiť. No a do tretej skupiny patria ľudia, ktorí majú doma taký fyzikálne nepochopiteľný poriadok, že by návštevu u nás nemuseli v zdraví prežiť, takže predstierame za neprázdnenosť, nákazlivú chorobu alebo dobrý nápad vidieť sa s nimi niekde „vonku“.

Nie je to len nedostatkom času, nie je to len tým, že ja fakt nevidím, čo všetko je treba vydrhnúť, je to aj istým druhom nechuti leštiť po každom sprchovaní vodovodnú batériu. Je to v tom – ako naznačila Simone de Beauvoir v knihe *Druhé pohlavie* – že upratovanie a čistenie je len odstraňovanie niečoho, oddaľovanie smrti, vzdorovanie procesu, ktorý je aj tak stále v činnosti, prevyšuje nás, nad ktorým nemáme šancu nikdy zvíťaziť. Nikdy to nebude celkom dokonalo v poriadku a nikdy to ani na okamih nevydrží, stále totiž sadá prach, usadzuje sa vodný kameň, stále hrdza, rozklad, chaos pracujú v náš neprospech. Stať sa presvedčeným bojovníkom v mene poriadku znamená nenávidieť deti, že sa chcú hrať, zvieratá, že sa hýbu, mužov, že existujú a návštevy, že sa zdržia dlhšie, než doznie veta „Ach, ale tu len máte krásny poriadok a čisto!“.

„Prečo sú všetky tvoje kamarátky také isté bordelárky ako ty?“ spýtal sa ma môj muž pred rokmi odvážne.

„Pretože sú to moje kamarátky,“ odpovedala som mu. „A pretože radšej vytvárajú – obedy, koláče, svetle,

domčeky pre bábiky, knihy, obrazy a košíky na štipce, ako by len odstraňovali veci, ktoré tam o minútu budú zas.“

Druhýkrát sa ma to neopýtal. Teraz si už sadá na gauč medzi kľbká vlny, knihy a Batmana a je rád, že je doma. Bordelárky všetkých krajín, spojte sa!

Život je krásny

Jediný človek, ktorého môžeš zmeniť, si ty sama. Hovorí to karma, psychológovia, ezoterici, matky, babky, kamarátky, navigácia v aute, zlatá rybka, aj premúdrelé štrbavé dietko, ktoré je síce ešte negramotné, ale ako samo hovorí, má audiopamäť.

Takže nedávno, keď som bola práve unavená, našťvaná, ukrivdená a smutná, rozhodla som sa zmeniť. Zvnútra. Nikto iný sa zmeniť nedá. Len ja. Život je príliš krátky na to, aby som ho trávila unavená, našťvaná, ukrivdená a smutná, a aby mi potom zostalo málo času na šťastie, spokojnosť a nepričtenú radosť. Ono by sa mohlo zdať, že na tento druh zmeny treba mať buď vybavenú lobotómiu u šikovného chirurga, čo sa vie sústrediť a netrasú sa mu ruky alebo hrste farebných tablietiek. Ale nie. Treba len trochu odhodlania.

Budem ja veru šťastná. Povedala som si. A začala teóriou.

Ak máme zlý deň, vidíme všetko ako katastrofu. Ak máme dobrý deň, vidíme všetko pozitívne. Ľudský mozog má tendenciu pamätať si viac zlé veci než dobré a potom sa nám zdá, že to, čo žijeme, je jedno veľké nešťastie. Môže za to vraj evolúcia, lebo pre prežitie bolo dôležitejšie nezabudnúť, ako strýcovi šablózuby tiger odhryzol nohu, než ako sme si v lete fajne poležali na slnku. Udalosti sú však obyčajne v podstate neutrál-